

5.3.99

SOKAK 11

İSTANBUL

YAZILARI

● ROBERT MANTRAN

Eyüb

29

Surların içinde her hal-ü kârda Türk'ün en kalabalık unsur olduğu karışık bir nüfus yaşıyorsa da, surların dışında Halic'in sağ (Güney) kıyısında yalnızca Osmanlılar tarafından iskân edilen dış mahalleler büyümüştür. Bunların başlacası olan Eyüb o kadar önemli bir noktaya gelmiştir ki, özel bir yargı alanı meydana getirmekte, kendi kadısı, kendi subaşı ve mütevellisi bulunmaktadır. Eyüb, saf bir şekilde Türk olan bir merkezdir. İstanbul'un Araplar tarafından ilk kuşatılması sırasında şehit düşen ünlü Eyüb el-Ensari'nin mezarının burada olması, Eyüb'ü Osmanlıların en kutsal saydıkları yerlerden biri haline getirmekte, bu da burada kâfirlerin varlığının hoşgörülmesini engellemektedir. Kutsal bir ziyaret ve saygı yeri olan Eyüb, kalabalık, faal ve müreffeh bir kenttir. Evliya Çelebi buradaki saray ve ev sayısının 9.800 olduğunu ve çok sayıda meyve bahçesi ve bağ bulunduğunu kesin bir şekilde bildirmektedir. Burada pazarlar oluşmuştur: Ayakkabı imalatçıları çarşısı, süt pazarı vb. Burada 1085 tane dükkân sayılmakta ve bunlar arasında kaymak ve yoğurt satıcılarının dükkânları özellikle bol müşteri ve bol mala sahip olmaktadır, Eyüb ayrıca becerikli bir şekilde düzenlenmiş tezgâhlarıyla balıkçı dükkânları ve manavlarıyla da dikkat çekmektedir.

Dükkâncılar, balıkçılar, zenaatkârlar, bahçıvanların yanısıra, çok sayıda din adamı -ulemalar- bu kutsal yerde yerleşmek üzere gelmişlerdir ve gene kutsallık zihniyeti içinde ekâbiran ve yüksek kişiler de burada ikâmet etmekte veya burada kendilerine konut yaptırmaktadırlar. Cuma günü belde müminler kalabalığı tarafından istila edilmektedir ve kaymakçı ile yoğurtçu dükkânları bereketi tatmaktadırlar. Eyüb Sultan Camii dışında, Evliya Çelebi'ye göre burada 1080 dua yeri ve ayrıca medreseler, okullar, zaviyeler ve bir tane de imaret bulunmaktadır. Diğer yapılar arasında büyük bir hamam, çeşmeler, mezarlar bulunmaktadır. Ekleyelim ki, kentin etrafında gezinti yerleri de eksik değildir. Böylece tipik olarak Türk olan bir beldenin, başkentnin yakınında bir taşra kenti cinsinden olan ve İstanbul Müslümanlarının gelerek bir iman ve huzur duygusunun içine daldıkları bir kentin tasvirine sahip olmaktadır. Buraya gelen İstanbul Müslümanları, ticaret, kazanç, kâr hırsı ve yönetim kavgalarının dışında bırakıldığı bu kentte, kâfirlerle ilişkiden uzak bir şekilde, kendilerini gerçekten evlerinde hissetmektedirler. Eyüb, büyük kentin soysuz ve yozlaşmış dünyasının yanında sığınacak bir liman gibidir.

(17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul, 1. cilt, Türk Tarih Kurumu, 1990)

